

Poznatky z technické komise CIBE ve Francii (část 2.)

NEW INFORMATION FROM THE CIBE TECHNICAL COMMITTEE IN FRANCE (PART 2)

Jan Křováček – Svaz pěstitelů cukrovky Čech

V předchozí části v minulém čísle jsme se věnovali referátům z technické komise (TRCC) CIBE v Chanilly ve Francii o francouzském řepářství a cukrovarnictví, postřehům z výzkumu a především výkupu cukrové řepy, který TRCC kromě poznatků z výzkumu řeší prioritně; také výnosovému potenciálu cukrovky a teoretické možnosti jejího ozimého pěstování.

Z dalších probíraných témat nyní zmíním obsáhlou diskusi nad přípravky na ochranu rostlin, zejména neonicotinoidy, a zkušenosti s pěstováním biořepy v Rakousku a Dánsku.

Přípravky na ochranu rostlin

V posledních letech zaznamenáváme tlak Evropské komise na snižování množství používaných přípravků na ochranu rostlin (POR), nebo dokonce na tyto přípravky z běžné agronomické praxe zcela vytěsnit. Jedná se spíše o politické tlaky a snahu zalíbit se veřejnosti než o používání zdravého rozumu.

Víme, že v agronomii můžeme postupovat celkem třemi směry. Můžeme se chovat konvenčně a dodržovat jednu daný systém na každou plodinu v podniku. Cesta to není správná, vnáší do prostředí hodně chemie, často i zbytečně, což může veřejnosti vadit. Navíc tyto vstupy, nejsou-li cíleny přímo na škodlivý činitel, mohou být velmi neekonomické. Konvenční způsob hospodaření je tak jistě méně rentabilní než další směr: SYSTÉM INTEGROVANÉHO PĚSTOVÁNÍ ROSTLIN.

Tento druhý systém plně vyhovuje zásadám trvale udržitelného zemědělství, jehož cílem je kvalitní produkce (vysoký výnos i kvalita) bez poškození životního prostředí a při zachování základních výrobních prostředků pro budoucí generace.

Biocukr vyrobený z rakouské organické cukrovky v Hrušovanech

Zemědělci se snaží hospodařit, je-li to možné, tímto způsobem a na základě signalizace pak aplikovat POR – zejména insekticidy a fungicidy. Životnímu prostředí tak škodí co nejméně!

Třetí směr představuje možnost hospodařit i v ekologickém režimu, je to ale výrazně nákladnější, zejména na ruční práci při odplevelení (a u zrnin je i riziko většího množství mykotoxinů v produkci v důsledku nemožnosti využití běžných fungicidů).

Ideální cestou pro pěstitel, pro řepáře je tudíž systém integrovaného pěstování – a pěstitelé tento systém plně využívají a dodržují. Bohužel pro Evropskou komisi je i toto málo, a tak stále omezuje možnosti užití POR.

Jen těsnou většinou a díky zdravému rozumu, tentokrát německému, byla prodloužena možnost použití glyphosátu na dalších pět let až do 15. 12. 2022. Medializací otázky glyphosátu téměř padla sestavovaná německá vláda. Opět bylo vidět, že rozhodnutí o POR jsou často populistická a neodůvodněná. Glyphosát řepáře samozřejmě trápil, protože po jeho zákazu by se těžko řešily pozemky s minimalizací a zbytky výdrolu předplodiny i některými druhy jednoletých ozimých plevelů. Pěstitelé by se s tím však museli vyrovnat preciznější agrotechnikou, přechodem zpět na orbu – vrátit se k systému hospodaření, že „pole má jít do zimy čisté“, dobře zorané se zaklopeným výdrollem.

Neonicotinoidy

Horší je však případ neonicotinoidů, které jsou pro pěstitel cukrovky takřka nepostradatelné a nenahraditelné. Chrání řepu zejména v časných růstových fázích při klíčení a vzcházení. Zákaz moření neonicotinoidy jsme pečlivě sledovali u řepky a dá se říci, že to byla katastrofa s jediným výsledkem: proředění porostů, výnosová deprese a ve výsledku značná finanční újma pro pěstitel. Také ve velké míře posílená chemizace organofosfáty a pyrethroidy, jejichž užití pak bylo plošné a výrazně více škodilo životnímu prostředí i necílovým organismům.

U cukrovky přichází nyní něco podobného, téma se diskutuje v Bruselu intenzivně 1,5 roku a bylo i jedním z témat TRCC CIBE ve Francii. My pěstitelé dobře víme, že použití gramových dávek neonicotinoidů (imidacloprid, clothianidin a thiomethoxam) je mnohem šetrnější než několiknásobné následné použití přípravku Nurelle – zřejmě se však k tomu dopracujeme, protože poslední možný osev při zákazu neonicotinoidů je v roce 2018. Rozhodnutí se na úrovni Bruselu stále odkládá (to je pro řepáře jen dobře). Naši zástupci v komisi, která problematiku v Bruselu řeší, jsou dobře informováni o stanovisku řepářů a cukrovarníků. Ti plně podporují další užití neonicotinoidů jako mořidel pro osivo cukrové řepy,

a nejen pro další použití ve sklenících (to by nám nepomohlo, skleníky na cukrovku stavět v době krize cen a zavedení volného trhu nebudeme). Nyní byla pro posuzování neonikotinoidů vytvořena v Bruselu další expertní skupina.

Na TRCC zaznělo, že lze neonikotinoidy částečně omezit, ne však zakázat! Podrobně se tím zabývali kolegové z Holandska. Neonikotinoidy by se měly používat v případech, kdy se očekává problém se škůdci. Jsou tak nutné zejména na jílovitých půdách. Problémy mohou nastat se mšicí broskvoňovou a přenesením viru žloutenky řepy, ztráty na výnosu pak kolegové z Německa, Francie a Beneluxu deklarovali v rozmezí 10–50 %, což by pro současné řepářství a následně cukrovarnictví bylo ekonomicky likvidační. Velké problémy pak lze očekávat i s drátovci, kteří mohou řepu zcela zlikvidovat. Holanďtí kolegové doporučili využít k moření přípravků Sombbrero s 60 g imidaclopridu; moření by mělo být levnější, ale postačující, nahradilo by se tím současně standardní moření s dávkou 90 g neonikotinoidů. Doporučení pro omezení použití neonikotinoidů bylo maximálně v rozmezí 15–30 %. Rozhodně nelze neonikotinoidy zakázat!

Ekologická řepa v Rakousku

V Rakousku mají bohaté zkušenosti s pěstováním řepy v ekologickém režimu již asi deset let. Celkový rozsah bioploch v zemi postupně z 200 tis. ha vzrostl na 570 tis. ha (z toho je nyní 357 tis. ha ekotrav). V Rakousku je dnes 22 % celé agrární plochy ekologických – tj. 17 % farem s celkovou výměrou 21 820 ha, průměrná výměra na farmu je jen 26,2 ha. Bonusové dotace na ekoplochy (na 1 ha) jsou 230 eur, a u biozeleniny 450 eur.

Ekologická cukrovka pěstovaná v Rakousku se zpracovává v cukrovaru Hrušovany nad Jevišovkou, jedná se o plochu 291 ha, celkem 15 tis. t řepy. Při zpracování 4 500 t.d⁻¹ se jedná o krátkou 3,5 dne trvající biokampaň. Složitá a značně nákladná je zejména regulace plevelů, protože normativ lidské práce na 1 ha ekologické řepy je 150–300 h při platu 13 eur na hodinu ruční práce! Navíc se počítá s proředěním škůdci ve výši 10 % z plochy, což je pak i běžnou ztrátou ze standardního výnosu. Vybírat se musí odrůdy s odolností cercosporě. Nyní plochy biořepy stouply na 1 200 ha a společnost Agrana počítá do budoucna s 2 000 ha a 100 000 t biořepy a s přesunem zpracování do Rakouska, aby byla možná výroba biopelet z biořízků.

Otázkou je ekonomika, a ta zřejmě funguje. Průměrný výnos se pohybuje okolo 55 t.ha⁻¹, cena biocukru je vysoká – 1 000 €.t⁻¹ a cena za řepu je uspokojivá. Základní cena (za 1 t) je 36 eur, bio prémie k tomu činí 50 eur, celkem tedy 86 eur. Biořepa je alternativou budoucnosti, ale zatím v omezeném rozsahu.

Ekologická řepa v Dánsku

Organická cukrovka se začala pěstovat v Dánsku v roce 1999, její pěstování trvalo až do roku 2005, pak nastala pauza. Nový začátek biocukrovky v Dánsku byl roku 2017, je zájem o biocukr. Bonusy k základní ceně jsou určitě zajímavé. U jednoleté kupní smlouvy je bonus 218 % k základní ceně, u tříleté kupní smlouvy dokonce 229 %. Pěstitelé platí transport nečistot a cukrovar transport čisté řepy. Pokud je pěstitel v přechodném období (změna na ekologické hospodaření), činí bonus 115 % k základní ceně. V roce 2017 bylo pěstováno v Dánsku 250 ha organické cukrovky a 200 ha cukrovky z plochy pod konverzí (přechodné plochy z konvenčního systému na ekologický). Do budoucna se počítá s rozšiřováním ploch biořepy.